

УДК 81'373.7=222.1[611.91+611.84] (045)

DOI <https://doi.org/10.32689/maup.philol.2024.3.3>**Вікторія ДМИТРЕНКО**

студентка IV року навчання ОС бакалавр кафедри мов і літератур Близького та Середнього Сходу, Навчально-науковий інститут філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, vikaflower96@gmail.com
ORCID: 0009-0009-4062-1948

ПЕРСЬКІ ФРАЗЕОЛОГІЗМИ ІЗ СОМАТИЧНИМИ КОМПОНЕНТАМИ «ГОЛОВА» ТА «ОКО»: ІДЕОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ

Дана стаття присвячена семантичній характеристиці перських фразеологізмів з соматизмами *سار sar* «голова» та *چشم češt* «око», а також визначенню ролі соматизмів та соматичних фразем у формуванні мовної картини світу народу. В основу дослідження покладений аналіз семантики перських фразеологічних одиниць (далі – ФО) із вказаними компонентами-соматизмами, дібраних методом суцільної вибірки з перськомовних онлайн-сайтів. У цілому матеріал дослідження становлять 35 ФО. Спираючись на ідеографічну класифікацію В. Ужченка, було створено власний ідеографічний розподіл перських соматичних ФО на чотири групи: 1) ФО на позначення негативної поведінки людини, 2) ФО на позначення якостей та рис характеру людини; 3) ФО, які описують психоемоційний стан людини; 4) ФО на позначення розумової та трудової діяльності людини.

Проведені кількісні підрахунки засвідчують, що найбільшу кількість у зібраному матеріалі становлять ФО на позначення негативної поведінки людини (43%), на другій позиції – фразеологізми на позначення її якостей та характеру (23%), на третьому місці – ФО на позначення її психічного та емоційного стану (20%), а найменшу кількість склали фразеологізми, які описують розумову та трудову діяльність людей (14%). Зважаючи на те, що соматизми є найдавнішим пластом лексики будь-якої мови, соматичні фразеологізми відіграють помітну роль у створенні мовної картини світу будь-якого народу, відображаючи його ціннісні орієнтири в національно-культурній сфері. Таким чином, здійснений аналіз семантичних особливостей ФО з соматичними компонентами *sar* «голова» та *češt* «око» дає можливість кращого розуміння особливостей світосприйняття та світогляду носіїв іранської культури, його історичних та культурних надбань. Запропонований ідеографічний аналіз фразеологічних виразів може бути використаний для зіставного аналізу фразеосистем перської та української мов з метою визначення спільних та відмінних рис у світорозумінні обох народів.

Ключові слова: фразеологія, фразеологічна одиниця, перська мова, соматизм, семантичне поле, тематична група, ідеографічна класифікація.

Victoria Dmytrenko. PERSIAN PHRASEOLOGISMS WITH THE SOMATIC COMPONENTS «HEAD» AND «EYE»: IDEOGRAPHIC ANALYSIS

This article is devoted to the semantic characteristics of Persian phraseologisms with somatisms *سار sar* «head» and *چشم češt* «eye», as well as determining the role of somatisms and somatic expressions in formation of the linguistic picture of the world of the people. The basis of the research is the analysis of the semantics of Persian phraseological units (further – FUs) with the indicated components-somatisms, selected by the continuous sampling method from Persian-language online sites. In general, the research material is 35 FUs. Based on V. Uzhchenko's ideographic classification, an own ideographic division of Persian somatic FUs was created into four groups: 1) FUs to denote negative human behavior; 2) FUs to denote human qualities and character traits; 3) FUs, which describe the psycho-emotional state of a person; 4) FUs to indicate mental and labor activity of a person.

The conducted quantitative calculations show that the largest number in the collected material is FUs to indicate a person's negative behavior (43%), in the second place – phraseologisms to indicate the qualities and character of a person (23%), in the third place – FUs to indicate mental and emotional state (20%), and the smallest number was phraseological units that describe mental and labor activity of people (14%). Considering the fact that somatisms are the oldest layer of the vocabulary of any language, somatic phraseology plays a significant role in creating the linguistic picture of the world of any nation, reflecting its value orientations in the national and cultural sphere. Thus, the analysis of the semantic features of the FUs with the somatic components *sar* «head» and *češt* «eye» provides an opportunity for a better understanding of the peculiarities of world perception and worldview of the carriers of Iranian culture, its historical and cultural heritage. The proposed ideographic analysis of phraseological expressions can be used for a comparative analysis of the phraseological systems of the Persian and Ukrainian languages in order to determine common and distinctive features in the worldview of both nations.

Key words: phraseology, phraseological unit, Persian language, somatism, semantic field, thematic group, ideographic classification.

Постановка проблеми. Як відомо, фразеологія посідає чільне місце в системі лінгвістичних дисциплін. Аналіз фразеологічного фонду певної мови важливий в аспекті піз-

нання і зіставлення національно-культурних особливостей осмислення навколишньої дійсності різними народами. Відомо, що соматична лексика є одним із найдавніших шарів

лексико-семантичної системи будь-якої мови. Тому й вивчення ФО із компонентом-соматизмом, в яких зосереджені багатовіковий досвід народу та особливості його світосприйняття, становить інтерес для сучасних лінгвістів. Важливим інструментом аналізу фразеологічної картини світу, представленої соматизмами, є ідеографічна класифікація. Соматичні фразеологізми (далі – СФ) характеризують різні аспекти людської діяльності, тому поділ ФО на фразеосемантичні поля (далі – ФСП) дозволяє краще осмислити ставлення носіїв певної мови до дійсності, проаналізувати особливості їхнього світорозуміння. Ідеографічний аналіз дає змогу простежити зв'язок між мовою, культурою, менталітетом та світобаченням народу.

Актуальність даної статті зумовлена підвищенням інтересом сучасної лінгвістики до дослідження лексичного складу мови в тісному зв'язку з культурою та менталітетом народу. Перські СФ з погляду структурно-семантичної характеристики та наявності тематичної класифікації становлять недостатньо вивчену в українській іраністиці групу ФО. Проте питання ідеографічної класифікації перських соматичних фразем повинно бути у фокусі дослідницької уваги, оскільки відповідний аналіз дає змогу краще зануритися у менталітет, культуру носіїв певної мови, глибше зрозуміти традиції, звичаї народу. З погляду практичного аспекту володіння мовою, за допомогою ФО із компонентом-соматизмом можна яскравіше описати характер людини, її емоційний та фізичний стан, поведінку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Безсумнівно, фразеологія перської мови потребує детального вивчення в Україні. Незважаючи на те, що перські фразеологізми ставали неодноразово об'єктом досліджень як за кордоном (Г. С. Голева, Ю. А. Рубінчик), так і в Україні (О. В. Мазепова, М. А. Охріменко), актуальність цієї теми зростає. Зокрема, О. В. Мазепова у своїх працях висвітлила роль соматичних компонентів у фразеологічній концептуалізації внутрішнього світу людини у перському лінгвоментальному просторі [6; 8], розглянула специфіку застосування зооморфного коду культури в перському лексико-фразеологічному фонді [7].

Публікації М. А. Охріменко присвячені зіставному аналізу національно-культурної специфіки фразеологізмів перської та української мов [14], лексико-семантичних груп перських фразеологізмів на позначення емоцій людини [12], класифікації фразеологізмів з національно-культурним компонентом у сучасних перській та українській мовах [11], дослідженню перських і українських емотивних ФО з компонентом-глутоном [13].

Метою даної роботи є дослідження ролі соматичних фразеологізмів у мовній картині світу іранців та створення семантичної класифікації перських фразеологізмів із соматизмом *sar* «голова» та *čēšt* «око» на основі моделювання семантичних полів. Досягнення поставленої мети зумовлює необхідність виконання поданих нижче **завдань**:

- охарактеризувати поняття «фразеологія» та «фразеологізм» в сучасному мовознавстві;
- визначити поняття «мовної картини світу»;
- з'ясувати роль соматизмів та СФ у створенні мовної картини світу;
- дослідити існуючі ідеографічні класифікації фразеологізмів;
- виокремити фразеосемантичні поля перських СФ;
- запропонувати семантичну класифікацію перських ФО із компонентами «голова» та «око».

Матеріал і методи дослідження. Матеріалом для даної розвідки слугували 35 перських фразеологізмів із соматизмами *sar* «голова» та *čēšt* «око», вибраних методом суцільної вибірки із перськомовних онлайн-сайтів *ābādīs* *سای بادا* та *dānešči* *دانش چش* [23; 24], задля пошуку українських еквівалентів було використано український фразеологічний онлайн-словник [17]. Основними методами дослідження стали: теоретичний аналіз літератури, метод суцільної вибірки (відбір фразеологізмів), описовий метод (тлумачення значень ФО), метод кількісних підрахунків та статистичного аналізу (визначення частотності вживання перських ФО), структурний метод (виокремлення та розподіл фразеологізмів відповідно до лексико-семантичних груп).

Виклад основного матеріалу. Як відомо, фразеологія здатна зберігати національно-культурну інформацію, що характеризується різноманітністю. Цей пласт мови втілює уявлення, стереотипи, оцінки певного соціуму, які, відповідно, об'єднують у собі звичаї, ритуали, релігію та філософські концепції [5, с. 26]. Безумовно, існує безліч визначень терміну «фразеологія» у наукових працях мовознавців. Наведемо лише дві з існуючих дефініцій:

фразеологія – це наука, що вивчає фразеологічний склад мови, себто стійкі поєднання слів, або фразеологічні одиниці [19, с. 8];

«фразеологією називається також сукупність стійких сполучень у мові в цілому, у творах того або іншого письменника, у контексті того чи іншого твору тощо» [10, с. 105].

Щодо терміну «фразеологізм», у визначеннях сучасних лінгвістів знаходимо теж достатньо різних трактувань. Наприклад, О. О. Селіванова розглядає ФО як «...стійкі,

зв'язані єдністю змісту, постійно відтворювані в мовленні словосполучення або висловлення, які ґрунтуються на стереотипах етносвідомості, є репрезентантами культури народу й характеризуються образністю й експресивністю» [16, с. 641]. О. М. Галинська визначає фразеологізми як особливі мовні знаки, що використовуються задля зберігання та передачі культурної інформації народу [1, с. 72].

Беззаперечно, фразеологія є важливим компонентом формування мовної картини світу народу. Мовна картина світу – це відбитий образ свідомості-реальності за допомогою мовних засобів, модель інтегрального знання про концептуальну систему уявлень, що репрезентуються мовою [3, с. 378]. Існує й інше визначення даного поняття, згідно з яким це сукупність уявлень про світ, що історично склалася у свідомості мовного колективу та відображення у мові уявлень про світ, себто певний спосіб концептуалізації дійсності [9, с. 102]. Варто зазначити, що саме у фразеологізмах найяскравіше відображається сутність мовної картини світу народу, особливості історії, культури, побуту, економічного укладу. Ці усталені вирази якнайкраще відбивають і етико-психологічні особливості нації, ціннісно-сміслові категорії певної культури. На думку дослідників, у ФО закладено сприйняття світу крізь призму мови і культури, тому вони чітко відображають мовну картину світу [9, с. 101].

Необхідно зупинитися на визначенні поняття соматичного фразеологізму. За даними Н. Я. Стрілець, соматична фразема – це двовершинна непередикативна фразеологічна одиниця, та, що складається як мінімум з двох повнозначних слів, ключовим ономазіологічним компонентом якої виступає соматизм (назва частини чи органу тіла) [18, с. 8]. Соматичні фразеологізми відображають процес розвитку культури, передають культурні настанови, стереотипи, кодують культурну інформацію та накопичують знання про саму людину, її ставлення до світу [22].

Не викликає жодних сумнівів, що здавна люди ототожнювали себе з навколишньою дійсністю. Зокрема, використовуючи назви частин тіла, люди передавали точніше свої думки, почуття [9, с. 102]. Визначення себе як особи почалося через органи чуття та частини тіла. За допомогою цих «інструментів» пізнання людина орієнтувалася в просторі і часі, виражаючи відношення до світу, пізнавала себе як живу істоту [22].

Соматизми є найдавнішим пластом лексики, що безпосередньо пов'язаний з функціонально-тілесними сторонами буття. Очевидно, що у них відображаються культурно-антропологічні особливості індивідів [4, с. 20].

І. Денисенко зауважує: «Принципи антропометричності фразеологічного фонду мови й аналогізації предметного світу у свідомості людини зумовлюють особливу значущість у номінативних процесах знаків частин людського тіла – соматизмів» [2, с. 79]. Тож можна стверджувати, що фразеологізми з соматичним компонентом – дійсно вагомий чинник у пізнанні мовної картини світу.

Розглянувши роль соматизмів та СФ у відображенні мовної картини світу, перейдемо до питання ідеографічної класифікації. Огляд теоретичної бази в цій галузі дає змогу представити низку класифікаційних схем. Наприклад, Ю. Ф. Прадід розробив ієрархічну структуру ідеографічної класифікації ФО: синонімічний ряд → семантична група → семантичне поле → тематична група → тематичне поле → ідеографічна група → ідеографічне поле → архіполе [15, с. 40]. В. Д. Ужченко пропонує таку класифікацію фразеотематичної системи, яка у своєму складі містить фразеотематичні групи (далі – ФТГ), підгрупи (далі – ФТП) та фразеосемантичні поля (ФСП) [20, с. 140]. За основу нашого дослідження було взято семантичну класифікацію цього дослідника. Вчений розподіляє ФО за трьома ФТГ: «Людина», «Абстрактні відношення» та «Природа». Відповідно, ФТГ поділяються на фразеосемантичні поля. У межах названих полів В. Ужченко виділяє варіантно-синонімічні групи (ВСГ), які представлені фразеосемантичними рядами. У ФТГ «Людина» виокремлюються три ФТП: «Людина як жива істота», «Людина як розумна істота», «Людина як суспільна істота». ФТП «Людина як жива істота» поділяється на такі ФСП, як «Зовнішній вигляд», «Фізичний стан», «Психічний стан», «Одяг», «Рух». ФТП «Людина як розумна істота» включає такі ФСП: «Розум», «Емоції, почуття, стан», «Характер, поведінка». ФТП «Людина як суспільна істота» містить ФСП «Стосунки між людьми» [21, с. 43].

Спираючись на класифікацію, подану вище, ми зробили власний ідеографічний розподіл перських фразеологізмів із соматизмами *سار sar* «голова» та *چشم češt* «око» ФТГ «людина» на лексико-семантичні групи, які детально подано нижче:

Перша група ФО на позначення негативної поведінки людини:

– *سار به سار کس نیشادگ* (*sar be sar-e kas-i gozāštan*) – букв. «покласти голову на чийсь голову». ФО означає: насміхатися з когось, кепкувати, дражнити, глузувати; укр. «брати на кпини».

– *سار ام ران کشن* (*sar-am-rā bešekan*, *перх-ам-рā našekan*) – букв. «ламай

мою голову, але не ламай мою ставку». Значення перської ФО: бути непохитним у своєму слові чи думці, тобто «стояти на своєму». ФО вживається, щоб описати людину, з якою важко помириться, дійти якоїсь згоди.

– ن ت خ و د ی س ک ن ا د ه ب م ش چ (češm be dahān-e kas-i duxtan) – букв. «пришити око до чийого рот». Значення фразеологічного виразу: заглядати комусь до рота; слухатися (у негативному сенсі). Укр. «стелитися під ноги» – догоджати комусь, втрачаючи власну гідність та принижуючись.

– ن د ر ک م ر گ ا ر ی س ک ر س (sar-e kas-i-rā garm kardan) – букв. «нагріти чийось голову». Означає «обманювати кого-небудь, хитрувати», себто «замилувати очі». Або ж друге значення: «забивати голову», тобто перевантажувати думки чимось непотрібним, зайвим.

– ن د ی ل ا م م ر ی ش ا ر ی س ک ر س (sar-e kas-i-rā šire mālidan) – букв. «натирати комусь голову соком». Означає «спритно перехитрити когось» – «обвести навколо пальця»; «заговорювати зуби».

– ن ت ف ر گ ی س ک ز ا م ش چ ب ا (āb az češm-e kas-i gereftan) – букв. «взяти воду очей від когось». Означає «змусити когось плакати» або ж «заликувати».

– ن ت ش ا د ن ر ب ی س ک ل چ ک ر س ز ا ت س د (dast az sar-e kačal-e kas-i bar-nadāštan) – букв. «не забрати з чийого лисої голови руку». Значення: дратувати когось, змушувати нервувати своєю поведінкою, викликати гнів, злість чи роздратування, тобто «виводити з терпцю», «уривати терпець», «виводити з рівноваги». Також цю ФО адресують людині, яка намагається нав'язати свою думку іншим.

– ن ت س ا م د ر ک ی د ا ی ز ش ن ت ه ب ش ر س (sar-aš be tan-aš ziyādi karde ast) – букв. «його голова зайва для його тіла». Даний фразеологізм означає «шукати неприємностей», «починати бійку», себто «лізти на рожон», наражатися на небезпеку, бути необережним.

– ن د ی د ز د ا ر ی س ک م ش چ (češm-e kas-i-rā doz-didan) – букв. «вкрасти чийсь око». Фразеологізм має значення: обдурити когось; зробити щось, коли той не дивиться.

– ن د ر ک ه س ی ک و ر س (sar-o kise kardan) – букв. «робити голову й сумку». Означає «пограбувати когось» або ж «вимагати щось».

– ن د ی ش و پ م ش چ (češm rušidan) – букв. «прикрити око». Значення ФО: нехтувати кимось, зрікатися чогось, ігнорувати щось; потурати комусь.

– ن د ی ب و ک ق ا ط ه ب ا ر ی س ک ر س (sar-e kas-i-rā be tāq kubidan) – букв. «стукати чийось голову об арку». Значення: заговорювати комусь зуби, обманювати.

– ن د ی د ی س ک م ش چ ز ا (az češm-e kas-i

didan) – букв. «дивитись чийми очима». Значення ФО: вважати когось відповідальним за щось; робити когось винним.

– ن د ر ب ا ر ی س ک ر س (sar-e kas-i-rā bordan) – букв. «нести чийось голову». Фразеологізм означає «втомити когось розмовами»; «голову гризти», тобто надокучати балачками.

– ن ت ف ر ا ل ا ب م ل و ک و ر س ز ا (az sar-o kul ham bālā raftan) – букв. «підніматися вище голови та плечей». Значення ФО: влаштовувати галас, себто «підняти шум».

– Друга група ФО на позначення якостей, рис характеру людини:

– ن د ی س ل و م ش چ (češm-o del sir) – букв. «око й серце ситі». Даний фразеологізм описує щедру, безкорисливу людину.

– ن د ز ر ا ی م ه ا ل ک ه ب ش ر س (sar-aš be kolāh miar zad) – букв. «його голова вартує шапки». ФО використовують задля опису достойної, порядної людини.

– ن د ی ف س م ش چ (češmsefid) – букв. «той, в кого біле око». Використовується для опису нахабної, безсоромної людини.

– ن ت ف ر گ ش ی پ م ش چ (češm-e piš gereftan) – букв. «отримати попереднє око». Значення: бути сором'язливою, скромною людиною.

– ن ا و ه ب ر س (sar be havā) – букв. «голова у повітрі». Даний фразеологізм використовується, аби описати неухважну, розсіяну людину. Укр. «ротом мух ловити», тобто бути несконцентрованим.

– ن ت ش ا د ن م ش چ ر د ب ا (āb dar češm nadāštan) – букв. «не мати води в оці». Значення ФО: хтось безсоромний, не має скромності, нахабно себе поводить.

– ن ش و پ م ش چ (češmpuš) – букв. «той, в кого прикрите око». Фразеологізм описує поблажливу людину, яка всім потурає.

– ن ت ش ا د ر س ر د ا ب (bād dar sar dāštan) – букв. «мати вітер в голові». Дану ФО використовують для опису пихатої, гордої, зарозумілої людини. Укр. «задирати носа», тобто бути гонористим, зазнаватися.

– Третя група ФО на позначення психоемоційного стану:

– ن د ی ر پ ش ر س ز ا ق ر ب (barq az sar-aš parid) – букв. «з його голови вистрибнула блискавка». Фразеологізм використовуються, аби сказати про приголомшену, вражену чимось людиною. Укр. «не вірити своїм очам», бути надзвичайно здивованим, враженим, побачивши щось.

– ن ش و خ ر س (sarxoš) – букв. «той, в кого радісна голова». Значення: бути щасливим, радісним, «на сьомому небі від щастя».

– ن ز ل ی س م ش چ (češm-e seylzan) – букв. «око, яке настигнула повінь». ФО вживають, аби описати людину, яка лле сльози.

– *سار خردان* (*sar xordan*) – букв. «їсти голову». Значення фразеологізму: «розчаруватися в комусь».

– *سار بے گریبان* (*sar be geribān*) – букв. «голова до коміра». Фразеологізм описує пригнічену, печальну людину. Укр. «похнюпити носа», зажуритися, бути у відчаї, втратити надію.

– *سار چشمه راہش ات چہ* (*šaršmahā-yaš čahār tā šodan*) – букв. «в нього стало чотири ока». Дана ФО вживається для опису здивування людини. В українській мові кажуть «очі наверх лоба полізли» – бути чимось враженим.

– *سار از پاناشن اپ زار* (*sar az pā našenāxtan*) – букв. «не відрізняти голову від ніг». Значення: «втратити голову (від радості)», «розгубитися», себто перестати володіти самим собою.

– 4. Четверта група на позначення розумової та трудової діяльності:

– *سار آتش کال و ت شرس* (*sar-aš tu lāk-e hod budan*) – букв. «його голова в своєму панцирі». Значення ФО: бути зайнятим своєю роботою, тобто «по самі вуха» – повністю, цілком.

– *سار و شرس مرادن تقو* (*vaqt nadāre sar-aš-o beħāgune*) – букв. «в нього немає часу почесати голову». Означає бути зайнятим навчанням, роботою; укр. відповідник «немає коли в гору глянути».

– *سار کاسه زان* (*be sar-e kas-i zadan*) – букв. «бити комусь у голову». Фразеологізм використовується, коли говорять про думку людини, яка раптово виникла. Укр. «спадати на думку», згадувати про щось.

– *سار کاسه زان* (*sar-e kas-i šoluq budan*) – букв. «чиясь голова зайнята». Дану ФО вживають, коли говорять про людину, в якій голова «забита» справами; «повна голова чого».

– *سار کاسه زان افتادان* (*be sar-e kas-i ofādan*) – букв. «падати на чийсь голову». Значення фразеологізму: «спадати на думку», тобто згадувати щось, додумувати, задумуватися над чимось.

Зважаючи на результати дослідження, можемо зробити висновок, що чимало перських СФ мають свої відповідники в українській мові, і саме ідеографічний аналіз перських СФ дозволив нам простежити подібність культурних надбань, менталітету, національних рис двох народів: іранського та українського.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, взявши за основу класифікацію ФО В. Д. Ужченка, ми проаналізували семантичні особливості 35 перських фразеологізмів із соматизмами *sar* «голова» та

چشمه *čēšt* «око», дібраних методом суцільної вибірки з перськомовних сайтів, та визначили такі лексико-семантичні групи всередині зібраного корпусу соматичних фразеологічних виразів перської мови:

– Перша група включає ФО на позначення негативної поведінки людини – 15 одиниць;

– Друга група включає ФО, що слугують для опису людських якостей та рис характеру – 8 одиниць;

– Третя група включає ФО на позначення психоемоційного стану людини – 7 одиниць;

– Четверта група містить ФО для опису розумової та трудової діяльності людини – 5 одиниць.

Здійснений аналіз дає змогу дійти висновку, що найбільшу кількість у зібраному нами корпусі склали ФО на позначення негативної поведінки людини (15 ФО – 43%), на другому місці розташована група на позначення якостей та рис характеру людини (8 ФО – 23%), на третьому місці – група на позначення психоемоційного стану людини (7 ФО – 20%), а на останній позиції – семантична група на позначення розумової та трудової діяльності людини (5 ФО – 14%).

Отримані результати дослідження свідчать про те, що ідеографічна класифікація ФО є надійним інструментом дослідження такого багатопланового мовного пласту, як фразеологія. Він дозволяє наочніше представити складові елементи фразеологічної мовної картини певного народу, глибше зрозуміти специфіку осмислення навколишньої дійсності носіями певної етноментальності. Здійснений аналіз також показав, що у представників іранської та української культури простежується схоже бачення світу, менталітет, світосприйняття та спосіб мислення. У цілому, доходимо висновку, що фразеологізми з соматичним компонентом, в яких закарбовані елементи народної мудрості, багатовікових знань, культурних надбань певного народу, є багатогранним матеріалом для дослідження його мовної картини світу, яка віддзеркалює всі ціннісні, як універсальні, так і етноспецифічні, смисли у мовній формі.

Перспективу нашого дослідження вбачаємо у подальшому вивченні структурно-семантичних особливостей перських соматичних фразем, у розширенні емпіричної бази дослідження для проведення глибшого ідеографічного аналізу та створення нових, ґрунтовних класифікацій за різноманітними ознаками.

Література:

1. Галинська О. М. Фразеологізми як знаки культурної інформації. Проблеми зіставної семантики. 2011. Вип. 10 (2). С. 72–76. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pzs_2011_10%282%29__16 (дата звернення: 01.09.2024).

2. Денисенко І. Особливості соматичних фразеологізмів: концепт «hand» в англійській та українській мовах. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. : Мовознавство*. 2014. Вип. 1 (23). С. 77–81.
3. Жарікова Ю. Картина світу та її відображення у фразеологічному складі мови (на матеріалі румейської мови). *Вісник Маріупольського державного гуманітарного університету. Серія : Філологія*. 2009. Вип. 2. С. 376–384.
4. Кісь Р. Я. Глобальне – національне – локальне (соціальна антропологія культурного простору). Інститутт народознавства НАН України. Львів : Літопис, 2005. 300 с.
5. Левченко О. П. Фразеологічна символіка: лінгвокультурологічний аспект: монографія. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2005. 217 с.
6. Мазепова О. В. Внутрішній світ людини у перському лінгвоментальному просторі : монографія. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2015. 440 с.
7. Мазепова О. В. Зооморфний код культури в перському лексико-фразеологічному фонді. *Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Східні мови та література*. 2018. Вип. 1 (24). С. 33–40.
8. Мазепова О. В. Роль соматизмів у мовній концептуалізації внутрішнього світу людини (на матеріалі перської мови). *Мовні і концептуальні картини світу*. 2013. Вип. 46 (2). С. 438–450.
9. Майковська В. О., Прокопєць М. С. Німецькі фразеологізми-соматизми у мовній картині світу. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Журналістика*. 2022. Том 33 (72). № 3. С. 100–105. DOI <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2022.3/18>
10. Овсієнко Л. О. Фразеологізми на позначення рис характеру людини у німецькомовному художньому перекладі. *Українські студії в європейському контексті*. 2022. № 5. С. 104–110.
11. Охріменко М. А. Класифікація фразеологічних одиниць з національно-культурним компонентом у сучасних перській та українській мовах. *Науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності «Львівський філологічний часопис»*. 2022. № 11. С. 167–171. DOI <https://doi.org/10.32447/2663-340X-2022-11.25>
12. Охріменко М. А. Лексико-семантичні групи фразеологічних одиниць на позначення емоцій людини в сучасній перській і українських мовах. Луцьк. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2013. С. 110–114.
13. Охріменко М. А., Копчак О. І. Порівняльна характеристика перських і українських емотивних фразеологічних одиниць з компонентом-глотонімом. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Вип. 26. Том 2. С. 162–167. DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.26.2.30>
14. Охріменко М. А. Національно-культурна специфіка фразеологічних одиниць перської та української мов: постановка проблеми. *Проблеми семантики слова, речення та тексту*. 2009. Вип. 23. С. 236–243. URL: <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/handle/787878787/1789> (дата звернення: 05.09.2024).
15. Прадід Ю. Ф. Фразеологічна ідеографія (проблематика досліджень). К. : Сімферополь, 1997. 252 с.
16. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2006. 716 с.
17. Словник фразеологізмів з походженням, тлумаченням та прикладами вживання. URL: <https://goroh.pp.ua/Фразеологія> (дата звернення: 28.08.2024).
18. Стрілець Н. Я. Структурні та функціонально-семантичні особливості соматичних фразем у романських мовах (на матеріалі французької, іспанської та італійської мов) : автореф. дис. К., 2003. 25 с.
19. Тетеріна А. О. Національно-культурні особливості фразеологізмів з соматичним компонентом у німецькій та українській мовах : кваліфікаційна робота освітнього ступеня магістр: Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького. Навчально-науковий інститут іноземних мов. Черкаси, 2020. 66 с. URL: <https://eprints.cdu.edu.ua/id/eprint/4262>
20. Тоненчук Т. В. Типологія фразеологічних одиниць із компонентом соматизмом. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. : Філологія*. 2019. Т. 3, № 38. С. 146.
21. Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови : посібник. М-во освіти і науки України, Луган. нац. пед. ун-т ім. Т. Шевченка. Луганськ : Альма-матер, 2005. 399 с.
22. Хмара В. В. Особливості семантики фразеологічних одиниць з соматичним компонентом волосся в східнослов'янських та західногерманських мовах: зіставний аспект. *Мова і культура*. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2015. С. 231–237.
23. abadis – перський онлайн-словник. URL: <https://abadis.ir/fatofa> (дата звернення: 20.08.2024).
24. daneshchi – перський онлайн-сайт з перськими фразеологізмами. URL: <https://www.daneshchi.ir/category/zarbolmasal-irani/> (дата звернення 07.09.2024).